

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประจำปีการศึกษา 2518

ณ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วันพฤหัสบดี ที่ 26 สิงหาคม 2519

ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และได้มาเห็นงานของมหาวิทยาลัยที่วิทยาเขตหาดใหญ่ ในครั้งนี้ ทั้งมีความพอใจที่ได้ทราบรายงานว่า กิจกรรมของมหาวิทยาลัยดำเนินก้าวหน้า มาได้มากทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการศึกษาวิจัยและการบริการท้องถิ่นร่วมกับทางราชการและเอกชนนั้น นับว่าสำคัญไม่น้อย

ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับปริญญาเกิตติมศักดิ์ และกับผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยทุกคน

งานสำคัญของท่านทั้งหลายที่รออยู่ข้างหน้า กล่าวให้ตรงจุด ก็คืองานพัฒนาบ้านเมืองในด้านต่าง ๆ ที่ต้องใช้วิชาการ และต้องใช้ผู้มีความรู้ระดับปริญญาเป็นกำลังปฏิบัติ งานใหญ่ ๆ ระดับชาตินั้น ไม่ว่าจะเป็นด้านใดสาขาใด ย่อมจะเกี่ยวโยงถึงกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเกี่ยวพันถึงเศรษฐกิจด้วยทุกสาขา ผู้ทำงานอย่างนี้ นอกจากจะต้องมีหลักวิชา เทคนิค และความชำนาญชำนาญในการลงมือปฏิบัติเป็นพื้นฐานแล้ว ยังจะต้องมีความรอบรู้ในวิชาการทั่วไป ต้องมีความสามารถในทางมนุษยสัมพันธ์ และต้องมีความเฉลียวฉลาดในหลักการและระบบวิธีปฏิบัติงานเป็นส่วนประกอบอุดหนุนด้วย จึงจะสามารถนำหลักวิชา ความรอบรู้ และความสามารถในด้านต่าง ๆ

มาประกอบกัน และใช้ให้สอดคล้องพอเหมาะพอดีกันให้เป็นผลดีได้ ท่านทั้งปวง มีโอกาสดีมาก ที่ได้มีโอกาสศึกษาวิจัยและฝึกหัดปฏิบัติงานในท้องถิ่นร่วมกับบุคคลอื่น มาแล้ว ย่อมมีแนวทางที่จะปฏิบัติงาน ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับงาน กับบุคคล และ กับสภาพการท้องถิ่น ขอให้พยายามใช้ประสบการณ์และแนวทางที่ได้ฝึกหัดมาแล้วให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด เชื่อว่าจะประสบความสำเร็จในการทำงานได้แน่นอน

ขออวยพรให้บัณฑิตทั้งหลายมีความสมบูรณ์ด้วยกำลังกาย กำลังใจ พร้อมทั้งกำลังสติปัญญาและความพร้อมเพรียง ให้สามารถปฏิบัติบริหารงานในหน้าที่ให้ดำเนินถึงความสำเร็จและความเจริญได้โดยบริสุทธิ์บริบูรณ์ ทั้งให้ประสบความสุข ความก้าวหน้าในชีวิตครบทุกประการ.

พระบรมราชาโยวาท

ที่พระราชทานแก่นักศึกษาปัจจุบัน

ณ วิทยาเขตภาคใหญ่

วันพฤหัสบดีที่ 26 สิงหาคม 2519

ในวันนี้ได้มามอบปริญญา แก่นักศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ณ วิทยาเขตนี้ ซึ่งนับว่าเป็นครั้งแรกที่ได้มา คราวก่อน ๆ นี้ก็ไปเคยมอบปริญญาที่ บัตตานี และเกิดปัญหาขึ้นมาว่า มหาวิทยาลัยนี้มีวิทยาเขตถึง 2 แห่ง และเกิดความ น้อยใจกันว่า ทำไมไปมอบปริญญาที่แห่งเดียวไม่มา ณ ที่นี้ บัตนั้นก็ได้แก้ไขสถาน การณ์แล้ว ได้มาที่นี่ เมื่อปีที่แล้วที่บัตตานีก็ได้พบกับนักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหา- วิทยาลัยเหมือนกัน และก็ได้แจ้งกับเขาว่า ในปีหน้าคือปีนี้ จะมาที่หาดใหญ่ ก็ไม่มี ข้อที่จะเกิดความเข้าใจผิดกัน อย่างไรก็ตาม ทุกครั้งที่เข้าในงานมอบปริญญาที่ไหน ก็ตาม มีความรู้สึกว่ามีคามยินดี เพราะเห็นผู้มีความรู้คือผู้ที่ได้เล่าได้เรียนในวิชาการ ต่าง ๆ ได้สำเร็จการศึกษาและจะออกไปปฏิบัติงานตามความรู้ที่มี เป็นความรู้ที่มีความ แตกต่างกันหลายสาขา รวมความเป็นที่เรียกว่าศิลปวิทยา คือ ศิลปวิทยานี้ คือความ รู้ในวิชาการ ความรู้ในวิชาการนี้ แบ่งเป็นหลายชนิดด้วยกัน และต้องใช้กันทั้งนั้น สำหรับให้สังคมและประเทศมีความเจริญรุ่งเรือง คือประเทศเรามีอยู่ ตั้งอยู่ และสังคม ก็คือทุกคนที่อยู่ ณ ที่นี้ และทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศเป็นสังคม สังคมนี้อยู่ร่วม กันเพื่ออะไร ก็เพื่อให้อยู่ได้สบาย มีความผาสุก ความมั่นคง อนาคตแจ่มใส เพื่อ การนี้ เราจะต้องใช้ความรู้ เพื่อที่จะทะนุบำรุงความมั่นคงนี้ ทะนุบำรุงและส่งเสริมให้ ความเป็นอยู่ อยู่อย่างสบายขึ้นทุกที ให้ที่อยู่สบายขึ้นนี้ก็ต้องมีหลายอย่างประกอบกัน สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือต้องเห็นอกเห็นใจกัน และเกื้อหนุนสนับสนุนซึ่งกันและกัน ถ้า เกื้อหนุนสนับสนุนซึ่งกันและกันด้วยวิชาการก็ยิ่งดี ถ้าพูดถึงวิชาการ ในการอยู่เป็น

เป็นสังคมก็เรียกว่า สังคมศาสตร์ ก็ต้องใช้วิชาการของสังคมศาสตร์มาทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปโดยสวัสดิภาพ คือให้รู้ว่าคนเรามาอยู่เป็นสังคม จะต้องมีการระเบียบการอย่างไร เมื่อพูดถึงเช่นนี้ ก็หมายความว่าต้องมีวิชาทางด้านนิติศาสตร์มาประกอบด้วย คือจะต้องมีระเบียบการ มีกฎหมายมีระเบียบที่มั่นคง ถ้าพูดถึงระเบียบมีกฎหมายนั้น จะต้องรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ คือการปกครอง ปกครองนี้มีใช้กตขี้ ปกครองคือให้ทุกคนมีการอยู่เป็น โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยส่งเสริมผู้อื่น อันนี้ก็จะต้องมีการจัดระเบียบปกครองให้ดี เพื่อไม่ให้มีการเบียดเบียนกัน เพราะแต่ละคนถ้าลืมนึกไปว่าอยู่ในสังคมก็อาจจะอยากมีเสรีภาพมาก แต่ละคนที่อยากมีเสรีภาพก็อาจจะนึกว่า นั่งที่ใดที่นั่นเป็นของตน และข้างเคียงของตนก็เป็นของตนเหมือนกัน ลืมไปว่ามีคนอื่นอยู่ข้าง ๆ อย่างทำนองหลายที่นั่งอยู่อย่างมีระเบียบเรียบร้อยนี้ ถ้าเกิดลืมนึกมา เกิดหวั่นไหวหวั่นหวาด แล้วก็คิดว่าไม่มีใครอยู่ข้าง ๆ ก็เกิดบิตขี้เกียจเข้ามา บิตไปบิตมาก็ไปโดนคนอื่น คนอื่นเขาก็เคืองเอา การเคืองของผู้อื่นนั้นอาจจะแสดงออกมาในรูปต่าง ๆ กัน อาจจะบอกอย่างเฉย อย่าทำอย่างนี้เป็นกรกวนกัน แต่ถ้าเกิดใจร้อนไม่ยั้งสติก็อาจจะทะเลาะกันเฉย ก็ไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้ใดเลย ทำให้ทั้งหมดดอง และทำให้ไม่มีความสุขมั่นคง ฉะนั้น การที่อยู่เป็นสังคมก็ต้องมีระเบียบ และมีความรู้ในเสรีภาพของตนเอง นอกจากนี้ นอกจากระเบียบและความรู้ถึงเสรีภาพ ถึงขอบเขตของเสรีภาพ ซึ่งหมายความว่า แต่ละคนจะต้องมีความรู้ในธรรมชาติ คือความรู้ว่าจะปฏิบัติตนอย่างไรถึงจะมีความเจริญ มีความดีมีความสุข เราก็ย่อมอยากอยู่ดีขึ้นไปตลอดไป การอยู่ดีขึ้นไปตลอดไปนั้น จะต้องมีความรู้ อย่างตอนนั้น เรานั่งอยู่ ยืนอยู่ในที่นี้ก็เคราะห์ดีที่เวลานี้ฝนไม่ตก แต่ถ้าตกก็ยังไม่มีความเดือดร้อนเท่าไร ไม่มีความลำบากเท่าไร เพราะว่ามีเป็นหลังคาอยู่ ไม่เหมือนที่ปัตตานีเมื่อปีที่แล้ว ที่เดือดร้อนเพราะว่าการชุมนุมดังนั้น แบบนี้กระทำข้างนอก ฝนตกก็ต้องลำบาก ต้องย้ายที่เพราะว่ากลัวเปียกกัน คราวนี้ถ้าสมมุติว่าฝนตกก็ไม่ค่อยเปียกกัน แต่สำหรับอย่างนี้ก็ควรสร้างหลังคา ต้องสร้างอาคาร การสร้างอาคารต้องใช้หลักวิชา วิทยาการที่เหมาะสม มิฉะนั้นอาคารอาจจะไม่แข็งแรง ถ้ามีพายุฝนขึ้นมา ก็อาจจะล้มลงมา เกิดความไม่เรียบร้อย เกิดอันตราย

ฉะนั้นอยากอยู่ดี อยากให้มีความสุขขึ้น ก็ต้องอาศัยวิชาการในที่นี้ก็วิชาการในด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม ฉะนั้นการอยู่ดีกินดีก็ต้องอาศัยวิชาการว่าถึงวิชาทางวิศวกรรม ทางเกษตรกรรม ทางอื่น ๆ ทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทั้งหมดนี้ก็เป็นวิชาการที่ทำให้เราอยู่ดีขึ้น ก็จะต้องช่วยกันให้ผู้ที่มีความสามารถที่จะเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ นี้ ได้เรียนได้มีความรู้ เพื่อที่จะบริการ เพื่อที่จะทำงานให้ส่วนรวมมีความก้าวหน้าได้ ถ้าแต่ละคนได้เรียนรู้มาดีแล้วก็สามารถที่จะปฏิบัติตามที่มีความตั้งใจในใจตั้งแต่เด็ยวันเป็นต้นไปว่า อยากจะทำงานเพื่อส่วนรวม วันนี้อยู่คิดถึงการทำงานเพื่อส่วนรวม รายงานของอธิการบดีเมื่อตะกี้ ในพิธีมอบปริญญาบัตรก็ได้กล่าวถึงการพัฒนาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้ทำร่วมกับทางการ และทางประชาชน เพื่อสร้างความก้าวหน้าแก่ประชาชนและส่วนรวม การออกไปปฏิบัติในส่วนมากที่ปฏิบัติกันค่อนข้างจะปฏิบัติทางตั้งหรือที่เรียกว่าทางตั้ง คือผู้ที่มีความรู้ ไปปฏิบัติในท้องที่และพยายามไปให้ความรู้หรือช่วยเหลือคนในท้องที่โดยให้ความรู้ในวิชาการของตน นักศึกษาที่ออกไปไปในวิชาการของตัว ทั้งอาจารย์ก็ไปให้การปรึกษาในทางวิชาการนั้น ๆ ประชาชนหรือชาวบ้านจะได้รับประโยชน์ก็เข้าใจว่าจะได้ในทางนั้น แต่ลืมไปว่าการพัฒนานี้ การรู้จักกันน่าจะรู้จักกันทางนอนหรือทางราบด้วยเหมือนกัน คือวิชาเช่นออกไปปฏิบัติในทางวิศวกรรมศาสตร์ วิชาการวิศวกรรมศาสตร์นี้ถ้าไปปฏิบัติก็จะต้องดูสภาพของสิ่งที่เราจะไปทำในท้องที่ ก็หมายความว่ามองลงไปสู่พื้นฐาน แล้วก็มองขึ้นไปทางวิชาการชั้นสูง ก็คือตำรับตำราของกาวิศวกรรม อันนี้เป็นการมองทางตั้งทางตั้ง แต่ว่าต้องไม่ลืมว่า ที่ไปปฏิบัตินั้นชาวบ้านมีปัญหาทางวิศวกรรม แต่ก็มีปัญหาทางอื่นด้วย ทางความเป็นอยู่ ทางด้านการเพาะปลูก ทางด้านความสบายไม่สบายของกาย ทางด้านทำมาหากินเลี้ยงชีพคือทางเศรษฐกิจ วิชาเหล่านี้คือเศรษฐกิจทางการแพทย์หรือทางการค้า ทางการเกษตร ทั้งนี้เป็นวิชาที่ไม่ใช่วิศวกรรม แต่ว่าชาวบ้านทุกคนต้องอาศัยทั้งนั้น ที่จริงไม่ใช่ชาวบ้านจะเรียกว่าชาวบ้านก็ได้ ทุกคนก็เป็นชาวบ้านเพราะต้องมีบ้านอยู่ ท่านทั้งหลายผู้เป็นนักศึกษาก็เป็นชาวบ้าน ท่านทั้งหลายก็มีผลรวมจำเป็นที่จะอาศัยทุกวิชาการ เพราะว่าเป็นผู้ที่มีกาย มีกายแล้วก็ต้อง

อาศัยอาหารก็ต้องอาศัยสิ่งที่มาจากเกษตรกรรม มาจากอุตสาหกรรม มาจากการค้า
 ทุกอย่างนี้มาและต้องกายทั้งนั้น รวมทั้งเวลาไม่สบายก็ต้องหาหมอ หรือถ้าไม่หาหมอก็
 ทำนึ่งหลายก็จะต้องใช้วิชาหมอของตนเองที่จะรักษาตัวเอง ไม่รักษาไม่ได้ ฉะนั้น
 แต่ละคนจะเรียกว่าชาวบ้านทุกคน จะต้องมีการอาศัยวิชาการทุกด้าน ไม่ใช่
 เฉพาะในด้านที่คณะออกไปพัฒนาจะต้องให้ได้คือ จะต้องให้คณะที่ออกไป เช่น ยก-
 ตัวอย่างตะกั่ว นักวิศวกรรมออกไปก็ต้องสนใจในชั้นต่าง ๆ กับวิชาอื่น เช่น จะ
 สร้างเครื่องก็ต้องสนใจในทางกลศาสตร์ เพราะว่าเครื่องโดยมากก็จะไปสำหรับช่วย
 ในทางความเป็นอยู่ของกลศกร หรือผู้ที่ใช้วัสดุที่มาจากกลการกลศกร ต้องรู้เกี่ยวข้องกับ
 เศรษฐกิจ เพราะว่าวัสดุที่เป็นกลศกรเป็นวัตถุดิบ เราจะใช้เครื่องที่สร้างด้วยวิชา
 วิศวกรรมมาสำหรับตัดแปลงให้วัตถุดิบนั้นมีคุณค่ามากขึ้น และทำให้ขายได้ดี ก็เกี่ยว
 ข้องกับเศรษฐกิจ เศรษฐกิจนี้เราก็จะต้องทราบว่าวัตถุดิบมีราคาดีหรือไม่ดีในสภาพใด
 ถ้าเราจะเปลี่ยนแปลง ตัดแปลงคุณภาพให้ดีขึ้น ให้เก็บรักษาไว้ได้นานหรือให้มีความ
 บริสุทธิ์มากขึ้น จะขายได้ดีกว่าอย่างแน่นอนก็เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ อันนี้ก็แสดง
 ให้เห็นว่า ผู้ที่ออกไปไม่ใช่เฉพาะชาวบ้านที่จะรับผลประโยชน์ ผู้ที่ออกไปนี่ถึงว่า
 จะไปพัฒนาคือไปให้ประโยชน์ต่อผู้อื่น ก็จะต้องมีความรู้รอบด้าน และติดต่อกับผู้อื่นที่
 อยู่ในระดับเดียวกับของตัวเองให้สอดคล้องกัน หมายความว่าผู้ที่เขานักศึกษาที่จะออกไป
 พัฒนาออกไปช่วยและในเวลาเดียวกันก็ได้ความรู้ ขอให้มีความสอดคล้อง มีความรู้จัก
 และปรึกษาหารือกับเพื่อนนักศึกษาที่ศึกษาในแขนงอื่น ๆ วิชาการอื่น ๆ ด้วย ปรึก-
 ษาหารือกันในกิจการที่กำลังทำ และในกิจการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ที่กำลังทำ แต่ว่าก็เกี่ยว
 ข้องกับตัวเหมือนกัน ให้ปรึกษาหารือกันรู้จักกันทุกคนในทางราบ หมายความว่าในจำ
 พวกผู้ที่มีความรู้พอ ๆ กัน และที่มีความคิดคล้าย ๆ กัน ไม่ใช่ว่าได้รับคำสั่งให้ออก
 พัฒนาก็ไปพัฒนา ไปตามคนอื่นที่รับคำสั่งพัฒนา ถามเขาว่า เขารับคำสั่งจากที่ไหน
 ถามเขาว่าเขามาพัฒนาอะไร แล้วก็แลกเปลี่ยนความคิดความเห็น อันนี้ก็จะเป็นประ-
 โยชน์ต่อตน ประโยชน์ต่อชาวบ้าน ผู้ที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มเปี่ยม ฉะนั้นผู้ที่
 ได้รับการพัฒนานั้นจะไม่ได้รับประโยชน์ เพราะว่าต่างคนต่างเอาวิชาของตัวเองเป็นใหญ่

มาให้ ซึ่งอาจจะไม่เป็นประโยชน์แก่ชาวบ้าน ถ้าประสานกันกับวิชาอื่น แนวนอื่น
 สายอื่น ก็จะมีประโยชน์ได้เต็มที่ เพราะว่าผู้ที่ไปพัฒนาก็สอดคล้องกัน ผู้ที่ได้รับการ
 พัฒนาก็ได้รับวิชาการหรือได้รับบริการช่วยเหลือที่สอดคล้อง เหมาะสมกับชีวิต เหมาะ
 กับพื้นที่ ตลอดจนครูบาอาจารย์ที่ไปช่วยให้การศึกษา ก็จะต้องให้สอดคล้องกัน
 เหมือนกัน มิใช่ว่าครูบาอาจารย์ที่มีวิชาเฉพาะไปแล้ว ก็จะบังคับให้มีการพัฒนาในด้าน
 วิชาเฉพาะก็ต้องให้ บรรดาคณาจารย์ต่าง ๆ ที่ไปช่วยให้การศึกษา ให้ปรึกษาระ-
 หว่างกันเอง คือ ระหว่างวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษานั้นสอดคล้องกันให้ดี การ
 พุดคั่งนี้คือ อยากให้ทุกด้าน ทุกคนมีโอกาสให้ประโยชน์แก่ทุกคน ชาวบ้านทุกคน
 และดังนั้นจะทำให้การพัฒนาของผู้ที่มีความรู้เป็นประโยชน์จริง และสำหรับนักศึกษา
 ที่ออกไปพัฒนาจะเกิดความรู้เช่นเดียวกัน เกิดความสามารถเช่นเดียวกัน เพื่อที่จะ
 ปฏิบัติต่อไปในอนาคตเมื่อศึกษาเสร็จแล้ว ดังที่ผู้ที่ได้รับปริญญาในวันนี้ก็ออกไปปฏิบัติ
 การเพื่อประโยชน์ของตน เพื่อประโยชน์ของชาติบ้านเมือง และให้สมกับที่ได้ปฏิญญา
 ตนว่าจะทำประโยชน์ จะอุ้มชูบ้านเมืองให้มีความมั่นคง ที่ปฏิญาณตนเช่นนี้
 เป็นความฉลาดอย่างหนึ่งแล้ว เพราะว่าถ้าทำประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองมันก็เป็นประ
 โยชน์แก่ตนอย่างแน่นอน เพราะว่าชาติบ้านเมืองเป็นที่อยู่อาศัยของเรา เรามีชาติ-
 บ้านเมือง เราก็ต้องอุ้มชู เราต้องรักษาชาติบ้านเมือง เช่นเดียวกับเรามีบ้านช่องอยู่
 เราไม่ได้ไปทุบให้พัง ถ้าทุบให้พังฝนตกก็รั่ว แดดออกก็เผา ฉะนั้นผู้ที่ปฏิญาณตนว่า
 จะใช้วิชาความรู้ปกป้องบ้านเมืองให้อยู่ดี ก็เท่ากับสร้างที่อยู่อาศัยปกป้องหัวตัวเอง
 มิให้แตก มิให้ปวด มิให้ตาย ฉะนั้นมาถึงขั้นนี้ที่นักศึกษาทั้งหลายที่กำลังศึกษาอยู่
 มานั่งอยู่ ณ ที่นี้ได้มาเป็นกำลังใจ เป็นพยานต่อการมอบปริญญา รับปริญญา ก็ขอ
 ให้ หนึ่ง เมื่อผู้มาเป็นพยานต่อผู้ที่รับปริญญาให้กำลังใจแก่ผู้ที่ได้รับปริญญาแล้ว
 ให้สามารถทำตามที่ได้ปฏิญาณตน และสำหรับตัวเอง สำหรับนักศึกษาที่กำลังศึกษา
 อยู่ขอให้กำลังใจต่อตัวเอง คือให้ผู้ที่ได้สำเร็จการศึกษาเป็นตัวอย่าง เป็นกำลังใจ
 ให้พวกเราทั้งหลายสามารถที่จะเรียนรู้ เพื่อที่จะได้ปริญญาคือความสำเร็จ ไม่ใช่รับ
 ปริญญาเป็นสิ่งสำคัญ สำคัญอยู่ที่ความสำเร็จ คือได้ความรู้พร้อมที่จะไปใช้ ต้องมีกา

ลังใจมากที่จะเรียนถึงได้ปริญญา ก็ขอให้มีการกำลังใจ ครูรุ่นพี่เป็นตัวอย่าง และเตรียมตัวตั้งแต่บัดนี้ที่จะพยายามตนว่าจะทำประโยชน์ต่อบ้านเมือง ยังไม่ต้องพยายามตนก็ทำประโยชน์ต่อบ้านเมืองได้แล้ว ตั้งแต่บัดนี้คำปฏิญาณนั้นเป็นการยืนยันเท่านั้นเอง เป็นคำที่พูดออกมา ความจริงทุกคนก็ควรจะพยายามตนด้วยตนเองกับตัวเองแล้ว ได้พูดมาตั้งแต่เรื่องออกไปพัฒนา ทั้งด้านความรู้สูง คือให้มีความรู้สูงนี้ ให้เป็นประโยชน์ถึงชาวบ้านได้อย่างไรแล้ว ก็เข้าใจว่าคงเห็นว่าความรู้นี้เป็นความสำคัญ ความสามัคคีก็เป็นความสำคัญ การสอดคล้องกันในวิชาเป็นของสำคัญ การตั้งใจที่จะทำงานทำการเพื่อส่วนรวมก็เป็นของสำคัญ เพราะว่าจะทำให้มีบ้านมีหลังคปกบป้องหัวไว้ ฉะนั้น ก็เข้าใจว่าท่านทั้งหลายจะต้องมีการกำลังใจให้มาก ก็ขอให้มีการกำลังใจ ไม่ได้ขอที่จะให้พร ไม่ได้ขอพระอะไรเลย ก็ไม่ต้องให้พร เพราะว่าถ้าแต่ละคนมีการกำลังใจในทางที่ถูก มีการตั้งใจที่จะทำอะไรที่ถูก ย่อมมีพรอยู่แล้ว-กับตัวตลอด ไม่ต้องให้ คือผู้ที่ตั้งใจ มีความคิดสุจริต บริสุทธ์ เป็นพรอยู่ และถ้าเอาความคิดบริสุทธ์ สุจริตนี้มาพึ่งอะไรก็ตามคือมาคิดจะเรียนดี ก็เรียนได้ดี เพราะมีความตั้งใจที่จะเรียนไม่วอกแวกไปที่ไหน เมื่อเรียนดีแล้วจะสอบไล่หรือไม่สอบไล่ คือไม่ได้หมายความว่า จะยอมให้สอบไล่ แต่ ว่าถ้ามีการสอบไล่หรือไม่มีการสอบไล่ก็ตาม เราได้เล่าเรียน เราได้ศึกษาดีแล้ว เรามีความรู้ ความรู้นี้เมื่อมีความตั้งใจบริสุทธ์แล้ว เอาไปใช้ก็เอาไปใช้ได้ดี ฉะนั้นไม่ต้องให้พร และเพียงแต่พูดว่าให้ไปดูแลกำลังใจของตัว ความตั้งใจของตัวว่ามีดีหรือไม่ดี ถ้าผู้ใดทักท้วงว่าไม่ได้ขอพรแต่ก็ขอพรอยู่ดี ผู้ใดที่ต้องการพร ไปพึ่งดูในความตั้งใจของตนว่าดีหรือไม่ดี บริสุทธ์หรือไม่บริสุทธ์ เหมือนไปเปิดตู้ดูในตู้ นั้นจะเห็นว่า มีห่อหนึ่งเขียนว่า "พร" เปิดห่อนั้นจะมีพรอยู่ในนั้น และจะมีวิธีที่จะปฏิบัติได้ให้ความสำเร็จ ทั้งในการเรียนคือการสอบไล่ได้หรือไม่ในการเรียนที่ไม่มี การสอบ จะได้ความรู้ที่ดีที่มั่นคง จะได้รับการยืนยันว่าเป็นผู้มีความรู้ดี และเมื่อออกไปทำงานจะมีความสำเร็จ มีบุคคลอื่นคือผู้อื่นจะยกย่องชมเชย เราจะมีความสำเร็จ ความพอใจทุกประการ ก็ขอให้โชคดีทุกคน.